

29 juni 2006; Kasteel Groeneveld, Baarn

Geachte aanwezigen,

U zult begrijpen dat ik natuurlijk wil reageren op de toespraak van dhr. Seppe Raaphorst.

Allereerst wil ik hem (en natuurlijk ook de Minister van LNV) bedanken dat ik dit unieke exemplaar van het boek: "Bewogen Aarde, het aardkundig erfgoed van Nederland" in ontvangst mocht nemen. Ik doe dat namens alle provincies en als bestuurlijk verantwoordelijke voor een traject, dat naadloos aansluit op de aanzet die het boek wil geven. Namelijk op weg naar een beter aardkundig beleid in Nederland. Ik kom daar straks nog op terug, maar wil eerst met u een kleine uitstap in Europa maken.

Europa

Het Europese bodembeleid is volop in beweging. Ik doel nu niet alleen op de ontwikkeling van de Europese bodemstrategie, maar ook op diverse activiteiten die gericht zijn op het behoud en kennisontsluiting van onder meer de geoparken. Deze geoparken worden wereldwijd en ook in Europa onder de vlag van UNESCO als werelderfgoed aangemerkt. In Europa kennen we nu een 25-tal geoparken, waarvan wellicht het Eifelpark in Duitsland de bekendste is. In Nederland kennen we nog niet zo'n park, waar bescherming van aardkundige waarden vooral gekoppeld wordt aan het versterken van toerisme. De

aardkundige waarden vormen in de Eifel een stevig marketingconcept. In Nederland hebben we ook internationaal unieke landschappen. Uniek omdat ze direct verbonden zijn met de ontstaansgeschiedenis van ons land. En ik doel nu niet alleen op de geologische ontstaansgeschiedenis van ons kikkerland, ons deltaland, maar ook op de resultante daarvan en de invloed van de mens. Ik denk aan het Humsterland in Groningen, het unieke Drentse esdorpenlandschap met zijn specifieke door de mens gemaakte bodems, de duinen bij Kennemerland, Het Zwin in Zeeland, delen van Zuid Limburg en zo kan ik nog wel even doorgaan.

Voor ons is het een uitdaging om deze gebieden net zo stevig te positioneren als de Eifel. Ik moet dan altijd even denken aan Herman Finkers die ooit zei: "In Almelo hebben we ook een berg... naja, berg, een heuvel... althans, 't is meer een glooiing in het landschap... Oke, 't is eigenlijk gewoon een kuil." Maar dat is natuurlijk misplaatste bescheidenheid. Nederland heeft heel veel moois om trots op te zijn. We moeten internationaal meer oog ontwikkelen voor de aardschatten die ons landschap sieren. Het gaat om bijzondere situaties die ook buiten de Nationale Landschappen en Nationale Parken voorkomen. Ze zijn vaak van grote betekenis ver over onze landsgrenzen heen. M.i. zou ook de Landelijke overheid daar blijvend in moeten investeren. En goud is het slijk der aarde zegt men, dus naast de financiële middelen ook de handen uit de mouwen om samen met andere partners, provincies en gemeenten het behoud blijvend mogelijk te maken.

Om nog even bij Europa te blijven.

Ik ben zeer onder de indruk van berichten die ik ontving over de wijze waarop in de landen rond de Oostzee aardkundige

waarden het uitgangspunt vormen voor de aanwijzing van Nationale Parken. Aardkundige monumenten, waarover dhr. Raaphorst zojuist sprak, zijn in onder meer Litouwen de gewoonste zaak van de wereld en wel vanwege het feit dat de bodem niet de sluitpost is van natuurbeleid, maar het vertrekpunt. Natuurlijk weet ik wel, dat Noord-Holland hard op weg is naar het 10^e Aardkundige monument en ook Utrecht daar hard mee bezig is. Maar toch het is voor ons slechts een voorzichtig begin. En wanneer ik kijk naar ambtelijke, en helaas ook bestuurlijke inzet bij het rijk en andere provincies, blijft dan toch vaak nog sprake van een sluitpost waar we als overheden achter de feiten aan blijven hollen. In dit opzicht zijn de Baltische en Scandinavische staten voor ons een voorbeeld, waar we nog veel van kunnen leren. We worden daarbij ondersteund door ontwikkelingen die te maken hebben met de Europese Bodemstrategie.

In de Europese bodemstrategie gaat het om een benadering van de bodem in brede zin. Een benadering die gericht is op een duurzame ontwikkeling. De verschillende functies van de bodem worden meer en meer gekoppeld aan specifieke waarden van de bodem en aan eigenschappen als draagkracht en herstellvermogen. In Nederland is dit door het Ministerie van VROM in goed overleg met de provincies al verder uitgewerkt. In de Beleidsbrief Bodem en de Beleidsbrief Ruimtelijke Ordening en Ondergrond uit respectievelijk 2003 en 2004 wordt expliciet een relatie gelegd met die specifieke bodemwaarden en de Aardkundig Waardevolle gebieden. Ook wordt daarin de relatie gelegd met specifieke thema's als erosie, bodemverdichting en verstoring. Voorwaar geen geringe ingrepen met elk een grote impact. Zelfs in het zo natuurlijke

Drenthe hebben we daar last van zoals bijvoorbeeld de winderosie in de Veenkoloniën. De Drentse schrijfster en bovendien een van mijn voorgangers Marga Kool heeft dat in haar bundel Hoogspanning mooi verwoord:

Het land waait weg
grenzen verschuiven
akkers verstuiven
roestbruin de lucht.

Mijn conclusie is dat we met de aanpak die nu gepromoot wordt door LNV een goede basis hebben voor vervolg. We kunnen een kwaliteitsslag via het milieuspoor door VROM. Ik neem namens de provincies het estafettetokje van LNV graag over en maak me op voor een flinke sprint.

Ik denk ook dat we nu op het scharnierpunt staan van de overgang van oud naar nieuw beleid voor ons aardkundig erfgoed. Achter ons ligt een toch wel lange periode van vragen om aandacht voor bescherming, zoeken naar een goede aanpak en antwoord afwachten op de vraag wie verantwoordelijk is voor ons aardkundig erfgoed. Natuurlijk zijn we allemaal verantwoordelijk: de bodem is immers van ons allemaal. Maar ik ben blij dat het ministerie van LNV het aardkundig Erfgoed nu steviger neer wil zetten. En dat willen de gezamenlijke provincies ook. Samen kunnen we, vanaf nu een start maken met een nieuw toekomst- en uitvoeringsgericht beleid.

De provincies

Dan wil ik ten slotte nog even de rol van de provincie noemen. Het landijstraject duurde erg lang en wij constateerden in

toenemende mate dat er een gecoördineerde aanpak noodzakelijk is. Zeker ook met het oog op de zowel in fysieke als kwalitatieve zin te omschrijven bedreigingen als aanleg van infrastructuur en bebouwing maar ook bedreigingen door verdroging, belasting met systeemvreemde stoffen en – gerelateerd aan draagkracht - niet passend bodemgebruik. En als je daarbij bedenkt dat er in heel veel gevallen ook een nauwe relatie is tussen aardkundige waarden, archeologie, cultuurhistorie en natuur en landschap dan onderstreept dat het belang van een dergelijke integrale aanpak extra.

De provincies hebben vorig jaar een werkgroep ingesteld die wat ons betreft een centrale rol speelt en vorm moet geven aan nieuw beleid voor aardkundige waarden. Dit jaar is gestart met het project: Landelijk Uitvoeringsprogramma Aardkundige Waarden. Het is een logisch en ons inzien noodzakelijk vervolg op de Nota Landijs, waarbij een handreiking wordt opgesteld voor de uitvoering van dat beleid. Daarbij wordt niet alleen aangegeven wat nodig is voor de uitvoering van dat beleid voor de individuele provincies, maar ook hoe andere overheden en doelgroepen daaraan kunnen bijdragen. De bodem is tenslotte van ons allemaal, nietwaar?! U hoorde mij dat al eerder zeggen.

Eind 2006 zullen de eerste resultaten van het project beschikbaar komen. Daarbij wil ik nog even terugkomen op de realiteit in Litouwen, het droombeeld dat ik voor ogen heb. Aardkundige waarden zijn geen sluitpost, maar een vertrekpunt voor natuurbeleid. Ik hoop dat het project daar een eerste aanzet voor geeft. De presentatie van de resultaten zal een goed moment zijn om met de verschillende overheden, doelgroepen en belangenorganisaties afspraken te maken over

de uitvoering. Ik heb mij voorgenomen Minister Veerman uit te nodigen om samen de aftrap te verrichten van die bijeenkomst. Ik zie u dan graag terug en wens u allen veel succes bij uw bodemwerk.

Ik dank u voor uw aandacht.